

Strípky Čriepky

Časopis Čechů, Moravanů, Slezanů a Slováků na Novém Zélandě

Číslo 5 (No.5)

Květen 2012 (May 2012)

Ročník 23 (Vol. 23)

Čeští a slovenští spisovatelé

Ján Kollár

Ján Kollár (* 29. júl 1793, Mošovce – † 24. január 1852, Viedeň) bol slovenský politik, básnik a spisovateľ, ideológ slovenského a predstaviteľ českého národného obrodzenia, jazykovedec, archeológ, evanjelický kňaz. Patril k zásadným osobnostiam hlásiacim sa k politickému programu austroslavizmu. Je po ňom pomenovaná planétka (20991) Jánkollár.

Život

Pochádzal z roľnícko-remeselníckej rodiny. Študoval v Mošovciach, na gymnáziách v Kremnici (1806 – 1808), Banskej Bystrici (1810 – 1811) a v rokoch 1812 – 1815 na evanjelickom lýceu v Bratislave. Po štúdiách v Bratislave prechodne pôsobil ako vychovávateľ v rodine L. Kolbenhayera v Banskej Bystrici, kde roku 1816 zložil kandidátsku skúšku u superintendanta A. Lovicha, ktorá bola podmienkou pre získanie štipendia na štúdium v Nemecku. Následne pokračoval v štúdiu evanjelickej teológie na univerzite v Jene (1817 – 1819). Tu sa oboznámil s nemeckou mládežou, na ktorej sa mu páčila jej idea zjednotenia Nemecka, ale vyčítal jej silný nacionalizmus. V Jene sa vykryštalizovalo jeho teologické a filozofické myslenie, postavené na európskej osvietenскеj filozofii a nemeckej teológii.

Od roku 1819 začína jeho tridsaťročný pôsobenie v Pešti, kde bol evanjelickým farárom (1819 – 1848). Veľký evanjelický chrám na dnešnom Deákovom námestí, kde pôsobil, sa stal dôležitým centrom národného života pešťbudínskych Slovákov. Tu konfirmoval aj Sándora Petőfiho, či Lajosa Kossutha, vtedy ešte Slovákov (dodnes zlyhali všetky snahy umiestniť mu na tomto chráme pamätnú tabuľu). V roku 1835 sa oženil s dcérou evanjelického farára Frederikou Schmidtovou (ktorú spoznal už v roku 1817). Jeho osobné priateľské kontakty so Štúrom a jeho priateľmi rázne narušilo zavedenie novej

slovenčiny, ktorú ostro kritizoval. Počas a po revolučných udalostiach 1848/1849 pôsobil vo Viedni v službách cisárskeho dvora ako „dôverník vlády pre otázky Slovenska“, podal návrh na samosprávu Slovenska a na slovenské školy s českým vyučovacím jazykom. V roku 1849 bol (ako odmena Slovákom za účasť v revolúcii na strane Viedne proti Maďarom) vymenovaný za mimoriadneho profesora slovanskej archeológie na univerzite vo Viedni. Zameriaval sa na archeologické výskumy.

Rodný dom Jána Kollára s výnimkou kamennej sýpky, postavenej Kollárovým otcom, bol drevený.

Dňa 16. 8. 1863 sa v Ševcovskej ulici v Mošovciach rozšíril požiar, pri ktorom oslepol. Okrem iných zhorel aj Kollárov rodný dom, z ktorého sa dodnes zachovala iba spomínaná kamenná sýpka. V nej bola v roku 1974 vytvorená a roku 1982 reінstalovaná pamätná izba. Jej expozícia stručne zachytáva v chronologickom usporiadaní život a dielo tejto významnej osobnosti, podobne ako aj dokumentárny film Ján Kollár (z cyklu Osobnosti náboženského života, Slovenská televízia 2002, scenár Eva Tkáčiková, réžia Fedor Bartko).

Tvorba a názory

Bol teoretikom a propagátorom slovanskej vzájomnosti a česko-slovenskej jazykovej jednoty. Opieral sa o princípy Herderovej a Hegelovej filozofie dejín. Utvoril ucelenú filozofickú koncepciu slovanských dejín, ktorá ovplyvnila nielen slovenské, ale aj iné slovanské národné hnutia. Bol tiež výborným básnikom, slavistom, kazateľom. Za svoju prácu dostal medaily a diplomy. Napísal 86 básní. Na svojej fare v Pešti prijímal vzdelancov a literatúru pokladal za ich záležitosti, preto zotrval pri češtine, hoci revolučné časy žiadali obrátiť sa k ľudu v jeho reči. Tak vznikol rozpor medzi Kollárom a Štúrom. Okrem písania poézie i prózy sa venoval i zbieraniu ľudových piesní v spolupráci s P. J. Šafárikom a J. Blahoslavom-Benediktím.

Převzato z Internetu